

УРСУЛА ЛЕ ГУИН БРАКОНИЕРЪТ

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

... Нима една целувка само
ще сложи край на тишината у
дома,
на чуруликането в
пущинака?^[1]

Силвия Таунсънд
Уорнър

Бях дете, когато за първи път стигнах до големия плет. Ловях гъби не за удоволствие, както съм чел, че правят дамите и господата, а по принуда. Ловът без нужда, казват, е привилегия на благородниците. Изглежда, това е едно от нещата, които правят от човека благородник, което само по себе си е привилегия. Да ловува от глад, е съдбата на простолюдието. И това прави човек по принцип браконьер. Та значи, браконьерствах гъби в Кралската гора.

Баща ми ме изпрати същата сутрин с кошница и заръка:

— Не се промъквай тук, ако не си я напълнил.

Знаех, че ще ме бие, ако не се върна с кошница, пълна с нещо за ядене — най-добре гъби по това време на годината или стръкчета папрат, които тъкмо започваха да се показват през студената пръст на места. Щеше да ме удари през раменете с дръжка на мотика или пръчка и да ме изпрати да спя без вечеря, защото е гладен и разочарован. Навярно така придобиваше чувството, че е по-добре поне от някого друг, като ме оставяше по-гладен от него, а освен това засрамен и ядосан. По-късно мащехата ми минаваше тихомълком покрай моя ъгъл в колибата и оставяше на сламеника ми нещо, което бе успяла да скъта от своята вечеря — половин коричка, бучка грахов пудинг. Очите ѝ ми казваха красноречиво: Мълчи! Аз мълчах. Никога не ѝ благодарях. Хранех се в тъмнината.

Баща ми често я биеше. Моята съдба, за добро или лошо, беше да не се чувствам по-добре, когато я биеше. Вместо това се чувствах

по-засрамен от всякога, по-зле дори от разплаканата, съсипана жена. Тя не можеше да направи нищо и аз не можех да направя нищо за нея. Веднъж опитах да измета колибата, докато тя работеше на нивата, така че всичко да е наред, когато се върне, но от метенето ми прахолякът само се вдигна и покри всичко. Когато се върна от полската работа, изпоцапана и уморена, тя не забеляза нищо, а веднага се зае да запали огъня, да донесе вода и така нататък, докато баща ми, уморен и изпоцапан като нея, се отпусна на единствения стол, който имахме, с дълбока въздишка. А аз се ядосах, защото в края на краищата не бях направил нищо.

Спомням си, че когато баща ми се ожени за нея, аз бях съвсем малък и тя си играеше с мен като друго дете. Знаеше игри с хвърляне на нож и ме научи на тях. Научи ме на азбуката от една нейна книга. Бяха я отгледали монахини и знаеше да чете, горката. Баща ми си мислеше, че ако се науча да чета, може да ме вземат в мъжкия манастир и да направя семейството си богато. Нищо не излезе от това, разбира се. Тя беше дребна и слаба, не можеше да помага на баща ми в работата, както майка ми, така че охолството не идваше в нашето семейство. Уроците ми по четене приключиха бързо.

Тъкмо тя откри, че съм умен ловец, и ме научи какво да търся — златни и кафяви гъби, смръчкули, манатарки, диви кълнове, къпини, шипки в сезоните им, пореч в потоците. Научи ме да правя капани за риба. Баща ми пък ме научи как да правя примки за зайци. Скоро започнаха да разчитат на мен за сериозна част от прехраната, защото всичко, което отглеждахме на нашата нива, отиваше при барона, който беше неин собственик, а на нас беше позволено да обработваме само малка домашна зеленчукова градина, да не би усилията ни да се отклонят от работата за барона. Аз се гордеех с работата си и ходех с радост в гората, без страх. Не живеехме ли до самата гора, почти в нея? Не познавах ли всички пътеки, поляни и горички на миля от колибата ни? Смятах това за свое владение. Баща ми обаче продължаваше да ми заповядва да отивам всяка сутрин, като че ли беше нужно да ме командва, и подправяше заръките си с недоверие:

— И не се промъквай тук, ако не си я напълнил!

Понякога това не беше лесно — в ранна пролет, когато още нищо не е израсло, както в деня, когато за първи път видях големия плет. В сенките на дъбовете още сивееше стар сняг. Продължих нататък, без да

открива гъба или друго. По храстите висяха мумифицирани плодове с вкус на гнило. В капаните нямаше риба, примките не бяха уловили зайци, а раците още се криеха в тинята. Стигнах по-далеч, отколкото бях стигал преди, с надежда да открива нови папрати или да намеря склад с ядки на катеричка, докато вървах по следите ѝ във втвърдения, напомнящ кристали сняг. Придвижвах се с лекота, защото попаднах на широк като улица път, подобен на онзи, който водеше към замъка на барона. Между високите букове от двете му страни се стелеше слънчева светлина. В края му имаше нещо като жив плет, но висок, толкова висок, че първо го взех за облаци. Краят на гората ли беше? Краят на света?

Гледах, докато крачех, но не престанах да се движа. Колкото повече го приближавах, толкова по-изумителен ставаше — плет, по-висок от вековните буки, който се простираше вляво и вдясно, докъдето стига погледът. Като всеки жив плет, този също беше от храсталаци и дървета, преплели се заедно, докато са расли, но тези бяха много високи, гъсти и трънливи. По това време на годината клоните бяха черни и голи, но никъде не успях да открива пролука или дупка, за да надникна към другата страна. От огромните корени нагоре тръните бяха гъсто преплетени. Приблжих лице и усърдието ми беше възнаградено с дълбоки драскотини, но не видях нищо, освен безкрайна тъмна плетеница от стъбла и заплашителни клони.

Е, казах си, ако са къпини, значи съм открил много плодове за лятото! Защото като малък мислех само за храна. Това беше работата ми и основният ми интерес.

Същевременно детският ум се рее. Понякога, когато имаше достатъчно храна за вечеря, лежах и гледах гаснещия огън в огнището и си мислех какво ли има от другата страна на големия жив плет от тръни.

Плетът наистина беше пълен с глогини и къпини, така че често ходех там през лятото и есента. Половината сутрин минаваше, докато стигна до него, но когато имаше плодове, можех да напълня кошницата си за много кратко време, после чак до следобеда можех да правя каквото си поискам, сам. Много често се разхождах покрай плета и похапвах чудесни къпини тук и там, фантазирах безформени мечтания. Тогава не знаех приказки, освен ужасно простата за баща ми, мащехата ми и мен, така че фантазиите ми нямаша сюжет или форма. През

цялото време, докато ходех покрай плета, не преставах да търся с поглед отвор или пролука. Ако можех да разкажа на себе си някаква приказка, тя беше такава: Има проход през големия плет и аз го откривам.

Да се изкача по него не беше възможно — беше най-високото нещо, което някога съм виждал, и навсякъде тръните стърчаха големи като пръстите ми и остри като игли. Ако не внимавах, докато берях плодове, дрехите ми се закачаха и разкъсваха, а всяко лято ръцете ми бяха зачервени и изподрани.

Въпреки всичко обичах да ходя там и да се разхождам покрай плета. Един ден в началото на лятото, няколко години след като видях плета за първи път, отново отидох там. Беше рано за плодове, но когато трънаците цъфтяха, кичурите цветове се издигаха нагоре и нагоре като облаци в небето и обичах да ги гледам и да вдъхвам уханието им, плътно като на месо или хляб, но сладостно. Тръгнах надясно. Не беше трудно да се придвижвам — като че ли някога там бе имало път. Нашарените от слънцето клони на буките от гората не достигаха съвсем до трънената стена, чиито най-високи плодове бяха високо над короните им. Под стената беше сенчесто, миришеше силно на цветя, нямаше вятър, беше горещо. И винаги беше ужасно тихо — тишина, която проникваше през плета.

Отдавна бях забелязал, че от другата страна на плета не се чува чуруликане на птици, при все че те огласяха всички други кътчета в гората. Понякога виждах птици да прелитат над плета, но не съм сигурен, че съм виждал някоя от тях да се връща.

И така, продължих напред в тишината по жилавата трева, без да преставам да се оглеждам за малките ръждивокафяви гъбки, които обичах най-много, когато долових нещо странно в тревата, гората и цъфналия плет. Струваше ми се, че никога преди не съм стигал толкова далече, и въпреки това изглеждаше така, сякаш съм виждал мястото много пъти. Нима не познавах онази туфа млади буки, една от които все още превита от дълго задържалия се тази зима сняг? И тогава видях недалеч от буките, под храст касис до тревистия път, кошница и завързан чувал. Някой друг беше дошъл на това място, на което дотогава не бях виждал жива душа. Някой браконьерстваше в моето владение.

Хората от селото се страхуваха от гората. Понеже нашата колиба беше почти под дърветата, страхуваха се и от нас. Така и не разбрах от какво точно се страхуваха. Говореха за вълци. Веднъж видях следа от вълк, а понякога съм чувал самотно виене в зимните нощи, но никакъв вълк не е доближавал къщите или нивите. Говореха за мечки. Никой от селото никога не е виждал мечка или мечка следа. Говореха за опасностите в гората, за страшни магии, вдигаха очи към небето и шепнеха, а аз ги смятах за големи глупаци. Не бях срещал никакви магии. Ходех в гората и се връщах, разхождах се вътре все едно е зеленчуковата ни градина, и не бях попадал на нищо, което да буди страх.

И така, всеки път, когато се наложеше да измина половината миля от нашата колиба до селото, хората там ме гледаха особено и ме наричаха „дивак“. Може би щеше да е по-добре, ако ми се усмихваха и ме наричаха по име, но аз си имах моята гордост, моето владение, моя пущинак, където ходех само аз.

Сега гледах следите от натрапника, нахалника, съперника със страх и болка — докато не разпознах чувала и кошницата. Бяха моите. Бях направил пълна обиколка около плета. Беше кръгъл. Моята гора го заобикаляше от всички страни. От другата страна беше вътрешността — каквото и да имаше там.

От онзи следобед нататък ленивото ми любопитство се превърна в желание и решение да проникна и да видя с очите си онова скрито място вътре, онази тайна. Докато лежах вечер и гледах умиращите въглени, мислех какви инструменти ще са ми нужни, за да прорежа плета, и как бих могъл да се сдобия с такива инструменти. Малките мотички и търнокопчета, с които обработвахме нивата, нямаше дори да одраскат онези големи стволоче и клони. Трябваше ми истинско острие и добър камък, на който да го наточа.

Така започна кариерата ми на крадец.

Стар дървосекач от селото умря — чух за смъртта му на пазара същия ден. Знаех, че живееше сам и че го смятаха за скъперник. Може би имаше каквото ми бе нужно. През нощта, когато баща ми и мащехата ми заспаха, аз се измъкнах от колибата и отидох до осветеното от луната село. Вратата на къщата беше отворена. В огнището, под дупката за дима, тлееше огън. В спалната част на къщата, вляво от огъня, две жени бяха положили трупа. Сега седяха

край него, разговаряха, а когато се сетеха защо са тук, виеха жално и оплакваха. Промъкнах се до инструментите. Огънят беше между мен и жените, така че не ме видяха или чуха. Кравата преживяше храната си, котката ме наблюдаваше, жените от другата страна на огъня мърмореха и се кискаха приглушено, старецът беше проснат гол на сламеника и увит с плащаницата. Огледах инструментите му тихо, без да бързам. Имаше хубава брадвичка, груб трион и кръгло парче шмиргел, с ръчка и стойка за въртене. Нямах как да взема стойката, но мушнах ръчката под ризата си, пъхнах инструментите под мишница, взех шмиргела с две ръце и излязох.

— Кой е там? — извика едната жена, без всъщност да се интересува, и нададе вял вой.

Шмиргелът едва не изтръгна ръцете ми, докато го занеса до колибата ни. Скрих го заедно с инструментите и ръчката в едни храсталаци в началото на гората. Промъкнах се обратно в безпрозоречния мрак на колибата и намерих опипом сламеника си, защото огънят беше изгаснал. Лежах дълго буден, сърцето ми биеше забързано, разказвах историята си. Бях откраднал оръжията си, сега щях да започна обсадата си пред големия трънлив плет. Но не използвах тези думи. Не знаех нищо за обсади, войни, победи и други подобни неща от голямата история. Не знаех друга история, освен моята собствена.

Би била много скучна, ако я прочетеш в книга. Не мога да разкажа много от нея. Цялото онова лято и есента, и зимата, и пролетта, и следващото лято аз водих моята война, стеснявах обсадата си — рязах, кастрих, кълцах гъстите къпинаци и трънаци. Секох дебели, масивни стъбла, но не можех да съборя дърво, докато не отрежа поне петдесет други клони, заплетени в неговите. Когато успеях да го освободя, измъквах го навън и започвах да се боря със следващото. Брадвичката ми се изтъпи хиляда пъти. Бях си направил стойка за шмиргела и на него точех брадвата хиляди пъти, докато острието не се изпили до дебелията част на метала и повече не можеше да се точи. През първата зима трионът потракваше по ствол, корав като кремък. През второто лято откраднах секира и бичкия от пътуващи дървосекачи, които си устройиха лагер в началото на гората, близо до пътя за замъка на барона. Те браконьерстваха дърва в моите владения.

В отговор аз браконьерствах инструменти от тях. Смятах, че е справедливо.

Баща ми недоволстваше заради дългите ми отсъствия, но аз продължавах да излизам в гората и бях заложил толкова много примки, че можехме да ядем заек винаги когато пожелаем. Във всеки случай той вече не смееше да ме удря. Бил съм на шестнайсет или седемнайсет години, предполагам, и макар че изобщо не бях кой знае колко висок или здрав, бях по-силен от него — изтощен старец на четирийсет и повече. Биеше мащехата ми, когато му скимне. Тя вече беше дребна, беззъба старица със зачервени очи. Говореше много рядко. Когато казваше нещо, баща ми я фраскаше и проклинаше женската бърбировост, женското натякване.

— Никога ли няма да млъкнеш? — крещеше ѝ и тя се дърпаше, свиваше глава в раменете си като костенурка. И все пак, понякога, когато се миеше вечер със затоплена в пепелта вода, одеялото ѝ се плъзваше надолу и виждах на светлината на огъня, че има хубава кожа, меки гърди, закръглен ханш. Извъръцах глава, защото тя се плашеше и се срамуваше, когато виждаше, че я гледам. Наричаше ме „сине“, макар че не бях неин син. В началото ме наричаше с името ми.

Веднъж забелязах, че ме гледа, докато се хранех. Реколтата онази есен беше добра и имахме репи през цялата зима. Наблюдаваше ме с особено изражение и си дадох сметка, че иска да ме попита, когато баща ми го няма, какво правя толкова време в гората, защо ризата, потникът и панталоните ми са вечно раздрани и скъсани, защо дланите ми са задебелили, а ръцете ми са покрити с десетки драскотини. Ако ме беше попитала, щях да ѝ кажа. Но не ме попита. Наведе лице надолу в тъмнината и замълча.

Тъмнина и тишина изпълваха прохода, който прорязах в големия жив плет. Трънаците се извисяваха толкова гъсто нагоре, че през тях почти не проникваше светлина.

Когато първата година свърши, бях изсякъл и прорязал проход с около моята височина и два пъти ръста ми на дълбочина. Растителността пред мен беше все така непроходима, както и досега, и не даваше никаква възможност дори само да зърна какво има от другата страна, нито пък имаше признаци, че трънаците ще се разреждат. Много често нощем, когато лежах и слушах хъркането на баща ми, си мислех, че когато стана старец като него, ще срежа и

последния клон и ще изляза в гората — след като съм похабил живота си, за да направя проход през един голям кръг от трънаци, в който няма нищо освен тях. Разказвах си този край на моята история, но не вярвах в него. Опитах да измисля и други. Казвах си, че в шубраците ще открия зелена поляна... село... манастир... каменисто поле... Нямах представа какво друго би могъл да открие човек. Ала тези варианти не задържаха ума ми дълго. Скоро отново започвах да мисля как трябва да отрежа следващото дебело стъбло, изпречило се пред мен. Историята ми всъщност разказваше как прорязвам проход през безкраен гъсталак от трънливи клони и нищо повече. И за да я разкажа докрай, щеше да е нужно също толкова време, колкото и за да го направя.

Един ден към края на зимата, един от тези, в които ти се струва, че зимата няма никога да свърши, студен, влажен, тъмен, мрачен, гладен ден, режех с бичкията на дървосекачите заплетен, възлест трънак, с клони колкото бедрото ми, твърди като желязо. Клецах в малкото пространство, с което разполагах, и режех, без да мисля за нищо, освен за рязането.

Плетът израстваше неестествено бързо, и през лятото, и през зимата. Дори посред зима прохода препречваха бледи издънки, а през лятото всеки ден отделях време, за да разчиствам новите израстъци — бодливи зелени клонки, лепкави от щипеща мъзга. Проходът ми сега беше дълъг повече от пет метра, но само петдесетина сантиметра висок, освен в самия край. Бях се научил да се провирам пълзешком и поддържах прохода с височина на човешки ръст само в края, за да мога да размахвам брадвата и да боравя с триона. Промъквах се клекнал, отказвах се от удобството да вървя изправен за сметка на по-бързото напредване. Стъблото на поредния глог се пукна изведнъж, за разлика от останалите в този гъсталак. Острието на триона полетя към бедрото ми, а когато дървото падна и се оплете в съседните, някакъв клон ме перна през лицето. Тръните раздраха челото и клепачите ми. Ослепен от кръвта, за момент си помислих, че са засегнати очите ми. Коленичих, избърсах кръвта с ръце, които трепереха от напрежението и внезапността на случилото се. Най-накрая изчистих едното си око, после другото, после запремигнах и видях пред себе си светлина.

При падането си глогът беше оставил пролука и зад плетеницата от тъмни клони видях разчистено място, през което можеше да се гледа

като през пукнатина в стена — и в малкото светло пространство видях замък.

Сега знам как да го наричам. Онова, което видях тогава — не. Видях огряна от слънцето жълта каменна стена. Когато се вгледах по-внимателно, различих врата в стената. До вратата стояха фигури, мъже може би, неподвижни, в сянка. След малко си помислих, че са изсечени от камък, като онези, които бях виждал пред вратата на църквата на манастира. Не видях нищо друго — само слънчева светлина, огрян камък, вратата, сенчестите фигури. Навсякъде другаде клоните и стъблата, мъртвите листа на живия плет се преплитаха пред мен, както досега, вече две години, в непрогледен мрак.

Помислих си, че ако бях змия, щях да пропълзя през тази дупка! Обаче не бях, така че се заех да я разширя. Ръцете ми още трепереха, но взех брадвата и започнах да удрям преплетените клони. Вече знаех кой клон да отрежа, кое стъбло да отсека — всички, които се изпречваха между мен и онази златна стена, онази врата. Вече не се интересувах от височината и широчината на прохода, беше достатъчно да успея да се провра през него независимо от драскотините и раздраните дрехи. Въртях изтъпената брадва с такава сила, че клоните се разлетяха пред мен. И с напредването те ставаха по-тънки и по-слаби. Светлина заблестя през тях. От зимно черни и твърди, ставаха все по-зелени и меки, колкото повече напредвах, накрая успях да ги избутам настрана с ръка. Бутнах настрана последната преграда и изпълзах на четири крака на огряна от слънцето морава.

Небето горе беше в мекия син цвят на ранното лято. Пред мен, малко по-нататък от растителността, се издигаше къщата от жълт камък, замъкът, заобиколен от своя ров. На островърхите кули неподвижно висяха флагове. Въздухът беше застинал и топъл. Нищо не помръдваше.

Клекнах на място и останах неподвижен колкото всичко останало, ако не се брой дишането ми, което беше шумно и затруднено доста време. До запотената ми, изпоцапана с кръв длан на цветче детелина беше кацнала пчеличка, пияна от мед.

Надигнах се на колене и се огледах предпазливо наоколо. Знаех, че това трябва да е замък като на барона над селото и поради това опасен за всеки, който не живее или не работи там. Беше доста по-голям и по-солиден от замъка на барона, и много по-красив — по-

голям и по-красив дори от църквата на мъжкия манастир. С жълтите стени и червени покриви приличаше, помислих си, на цвете. Не бях виждал много други неща, на които да го оприлича. Замъкът на барона беше сплескано имение с купчина колиби и плевни наоколо. Църквата беше сива и мрачна, издяланите фигури пред входа бяха безлики от старост. Тази къща, каквато и да беше, изглеждаше изящна, фина и свежа. Слънчевата светлина по нея ме накара да си спомня отблясъците на огъня по гърдите на мащехата ми.

Някъде към средата на широкия тревист склон към крепостния ров лежаха няколко крави в следобедна апатия, с вдигнати глави и затворени очи. Дори не преживяха. На по-далечния склон лежеше стадо овце, пръснато, а ябълкова градина тъкмо се освобождаваше от последните си цветове.

Въздухът беше много топъл. От другата страна на плета, където беше зимата, щях да треперя от студ с изпокъсаната си риза и палто, когато потта започне да съхне на мен. На онова място свалих палтото. Кръвта от драскотините ми се съсирваше, опъваше кожата и сърбеше, така че започнах да гледам с копнеж водата в рова. Синя и лъскава, много изкушаваща. А бях и жаден. Бутилката ми с вода беше някъде назад, в прохода, а и беше почти празна. Сетих се за нея, но дори не обърнах глава назад, за да погледна.

Никой не бе помръднал по моравата или в градините около къщата, нито пък по моста през рова, през цялото време, откакто бях коленичил в сянката на големия плет и пълнех очите си. Кравите лежаха неподвижно, като че ли бяха от камък, при все че от време на време виждах как някоя потрепва, за да прогони муха, или лениво помръдва върха на опашката си. Погледнах и видях, че пчелата още е на цветчето детелина. Докоснах крилото ѝ с любопитство — зачудих се дали не е мъртва. Пипалцата ѝ леко помръднаха, но не отлетя. Погледнах отново към къщата, към прозорците и вратата — странична врата, — която най-напред видях през клоните. Видях, без известно време да знам какво съм видял, че двете изсечени фигури отстрани са всъщност живи хора. Стояха от двете страни на вратата, сякаш очакваха някой да влезе откъм градината или конюшните — единият държеше жезъл, другият — пика. И двамата се бяха облегли на стената, дълбоко заспали.

Това не ме изненада. Спят, помислих си. На това място изглеждаше съвсем естествено. Мисля, че вече знаех къде съм попаднал.

Не искам да кажа, че знаех историята, както я знаете вие. Нямах представа защо са заспали, как е станало така, че да заспят. Не знаех началото на историята им, не знаех и края. Нямах представа кой е в замъка. Вече знаех обаче, че всички са заспали. Беше много странно и ми мина през ум, че би трябвало да се страхувам. Но не изпитвах никакъв страх.

И така, още тогава, когато станах и тръгнах бавно по слънчевата морава към върбалака край крепостния ров, ходех не като насън, а като че ли аз самият съм сън. Не знаех кой ме сънува, след като не съм аз, но това не беше важно. Коленичих в сянката на върбите и потопих ръце в хладната вода на рова. Малко по-далеч, отколкото стигах с ръка, във водата стоеше шаран със златисти люспи, заспал. Водомерка беше застинала върху четири гънки на водата. Под моста, в гнездото си от кал спеше лястовица с малките си. По-нагоре на стената на замъка имаше отворен прозорец. Видях тъмна копринена глава, опряна върху възпълна ръка на перваза.

Съблякох се бавно и тихо в съня, и се натопах във водата. Макар че не умеех да плувам, често се къпех в плитките потоци в гората. Ровът беше дълбок, но се държах за камъните и се справях. След малко намерих върбов корен, който стърчеше напред и можех да седна на него така, че само главата ми да се показва, и да гледам как златолюспестият шаран е увиснал в бистрата, сенчеста вода.

След малко излязох освежен и чист. Изпрах потните си, изпоцапани от зимата дрехи — трих ги с камък, — после ги проснах да съхнат на тревата над върбите. Бях оставил палтото и дървените си обувки в гъстака. Когато панталонът и ризата ми поизсъхнаха, ги облякох — чудно хладни и миришещи на мокро — и пригладих косата си с пръсти. След това се изправих и отидох до края на подвижния мост.

Минах по него бавно и тихо, без страх и без припряност.

Старият портиер седеше край голямата порта на замъка с отпусната на гърдите брадичка и похъркваше меко.

Бутнах високата, обкована с желязо дъбова порта и тя се отвори с лек стон. Непосредствено до нея, на каменния под лежаха проснати

две огромни кучета, които използват за лов на глигани, дълбоко заспали. Едното явно ловуваше насън, защото размърда рязко краката си, после пак се отпусна. Въздухът в замъка беше неподвижен и сумрачен, както навън беше неподвижен и светъл. Не се чуваше и звук — нито вън, нито вътре. Не пееха птички, нито жени, никой не говореше, нищо не помръдваше, камбани не отброяваха часовете. Готвачите спяха над казаните си в кухнята, прислужничките — над кърпенето или бърсането на прах, кралят и конярите му спяха край заспалите коне в конюшната, а кралицата над бродерията си сред своите дами. Котката спеше край мишата дупка, а мишките — между стените. Молецът спеше върху вълната, музиката спеше в струните на арфата на музиканта. Нямаше часове. Слънцето спеше на синьото небе, а сенките на върбите върху водата от рова никога не мърдаха.

Знам, знам, че не аз бях омагьосан. Бях изсякъл, изрязал, проправил пътя си към това място. Знам, че съм браконьер. Не съм се учил да бъда каквото и да било друго. Дори моята гора, моето владение, както смятах, никога не е била моя. Беше кралска гора, а кралят спеше тук, в замъка си, в сърцето на своята гора. И беше минало дълго време, откакто някой беше разговарял с краля. Дребните барони се разпореждаха с гората, дървосекачи крадяха дърва от нея, селските момчета ловяха зайците с примки, странстващи принцове от време на време минаваха през нея на лов за елени, без дори да си дават сметка, че са в чужд имот.

Аз знаех, че съм в чужд имот, но не виждах никаква вреда от това. Опитах, разбира се, храната им. Паят с еленско месо, който главният готвач тъкмо вадеше от пещта, ухаеше толкова изкусително, че гладната плът не беше в състояние да се въздържи. Наместих готвача в по-удобна поза върху каменния под на кухнята и смачках шапката му за възглавница. После нападнах големия пай — отчупих с ръце един тъгл и го натъпках в устата си. Още беше топъл, ароматен, сочен. Нахраних се обилно. Следващия път, когато отидох в кухнята, паят беше цял, неначенат. Магията държеше. Дали не беше, защото аз, като сън, не можех да променя нищо в тази дълбока реалност на съня? Ядях колкото исках и винаги казанът със супа оставаше пълен, а самуните чакаха в шкафа, цели-целенички. Червеното вино изпълваше до горе кристалната чаша край ръката на иконома, колкото и пъти да я вдигах пред него за благодарност и да пиех.

Когато изучавах замъка, неговите земи и пристройки — винаги без да бързам, спокойно, от стая в стая, като често спирах, често се заглеждах в някоя рисувана сцена или фантастично пано, или завидно майсторство, проявено в инструмент, аксесоар или мебел, често се изтягах в някое легло с балдахин или вълн, на огряната трева, за да поспя (защото там нямаше нощ и спях, когато почувствах умора, а се будех, когато се чувствах отпочинал), — докато обикалях из залите, канцелариите, избите, коридорите, помещенията за прислугата, опознах, сякаш бяха част от обзавеждането, и хората, които спяха тук или там, седнали или легнали, в положението, в което ги бе сварила магията, когато клепачите им бяха натежали, дишането им бе станало леко, крайниците — меки и отпуснати. Овчар горе на хълма беше уринирал в дупка на съсел и се бе свлякъл на тревата, спеше доволно, както без съмнение и самият съсел долу, под земята. Главният готвач, както вече казах, лежеше сякаш повален против волята му, в разгара на изкусната му работа и всеки път, когато опитвах да го наместя в по-удобна поза, той се мръщеше, сякаш за да ми каже: „Не ме закачай сега, имам работа!“. В горния край на голямата ябълкова градина лежаха двама влюбени, селяни като мен. Той, със смъкнати груби панталони, лежеше настрани, с лице в осеяната с цветове трева, където бе застигнат миг след като се бе измъкнал от нея, потънал в сън и задоволство. Тя — ниска, едрогърда млада жена с алени устни и зърна, лежеше с разтворени крака и разперени ръце, с повдигнати до кръста поли, усмихната в съня си. Това беше нещо друго, на което гладната плът не можеше да устои. Спуснах се бавно върху нея, започнах да целувам онези гърди, потопих се в медената ѝ сладост. Тя пак се усмихваше в съня си, когато го правех, и пъшкеше тихичко от удоволствие. После лягах до нея, партньор на приятеля ѝ от другата страна, и задрямвах и се събуждах под вечните късни цветове на ябълковите дръвчета. Когато спях там, във вътрешността на големия гъсталак, никога не сънувах.

Какво можех да сънувам? Разбира се, разполагах с всичко, което можех да желая. И въпреки това с течение на времето, което не течеше, при все че бях свикнал да съм сам, започнах да се чувствам самотен. Компанията на заспалите започна да ме уморява. Колкото и кротки и безобидни да бяха, а и скъпи за мен, каквито мнозина станаха, защото живеех сред тях, присъствието им не се различаваше от дървените

играчки за малкото дете, което трябва да им дава своя глас и душа. Търсех си работа не само за да им се отблагодаря за храната и подслона, но и защото бях свикнал, в края на краищата, да работя. Лъсках сребърните прибори, метях подовете, по които прахта се стелеше толкова неподвижна, решех спящите коне, подреждах книгите по лавиците. И това ме накара да отворя една книга, съвсем лениво, и да се удивя на думите в нея.

Не бях държал книга в ръце след онзи буквар на мащехата ми, нито пък бях виждал друга, освен книгата на свещеника в църквата, когато ходехме на литургия по коледните празници. Първо гледах само картинките, които бяха чудесни и много ме забавляваха. Прииска ми се обаче да знам какво казват думите за картинките. Когато се загледах във формите на буквите, започнах да си ги припомням: А — като седнала котка, кореместите Б и В, стълбичката Н и т.н. И п-р-и беше „при“, к-о-т-к-а беше котка и т.н. Имах предостатъчно време, за да се науча да чета, повече от достатъчно, колкото и да съм бавен. И така, започнах да чета — най-напред романите и историите от покоите на кралицата, където най-напред започнах да чета, после се пренесох в библиотеката на краля, където имаше книги за войни, пътешествия и прославени мъже, и накрая книгите с приказки на принцесата. Така научих какво е замък, крал, иконом, приказка, така че мога да напиша своя собствена.

Не обичах обаче да ходя в стаята в кулата, където бяха приказките. Първия път отидох там. След това ходех само до книгите на лавиците, край вратата. Вземах книга, без да поглеждам в стаята, и веднага се спусках отново по витата стълба. Погледнах я само веднъж, първия път, единствения път.

Беше сама в стаята си. Седеше край прозореца на малък стол с права облегалка. Нишката, която беше прела, минаваше през скута ѝ и стигаше до пода. Беше бяла. Роклята ѝ беше в бяло и зелено. Вретеното лежеше в отворената ѝ длан. Беше проболо палеца ѝ и връхчето все още беше забито над ставата. Ръцете ѝ бяха малки и деликатни. Беше по-млада дори от мен, когато отидох там, почти дете, и никога не беше вършила някаква тежка работа. Личеше си. Спеше по-сладко от всички останали, дори от прислужничката с пълната ръка и копринената коса, дори от розовото бебе в люлката в къщата на вратаря, дори от бабата в малката южна стая, която харесвах най-много

от всички. Когато се чувствах самотен, говорех на бабата. Седеше толкова тихо — сякаш гледаше през прозореца, и беше лесно да вярвам, че ме слуша и само се е замислила, преди да отговори.

Сънят на принцесата обаче беше по-сладък от всичко това. Беше като сън на пеперуда.

Разбрах, веднага щом влязох тази стая първия път, още като я видях, разбрах, че тя, само тя от целия замък може да се събуди във всеки момент. Разбрах, че само тя, единствена от всички тях, от всички нас, сънува. Давах си сметка, че ако проговоря в онази стая, тя ще ме чуе — може и да не се събуди, но ще ме чуе в съня си и сънищата ѝ ще се променят. Знаех, че ако я докосна или дори само се доближа до нея, ще смутя сънищата ѝ. Ако само докоснех онова вретено, ако го дръпнех така, че да не пронизва палеца ѝ — а копнеех да го направя, защото беше болезнено да го гледам, — ако направех това, ако дръпнех вретеното, капчицата кръв щеше да нарасне бавно върху възглавничката на деликатния палец, малко над ставата. И очите ще се отворят. Очите ѝ ще се отворят бавно. Тя ще ме погледне. И магията ще изчезне, сънят ще свърши.

Живях тук, сред големия гъстак, докато остарях повече от баща ми. Сега съм стар колкото бабата в южната стая, със сива коса. Не съм се изкачвал по витата стълба от много години. Вече не чета книгите с приказки, нито пък посещавам сладостната овощна градина. Сedia в двора на слънце. Когато принцът дойде на кон и разчисти пътя си през гъсталака от тръни — това, което на мен отне две години — с един удар на своя привилегирован, блестящ меч, когато се изкачи по витата стълба на кулата към стаята горе, когато се наведе, за да я целуне, и вретеното падне от ръката ѝ, а капката кръв се уголеми като малък рубин на фона на бялата кожа, когато тя отвори очи бавно и се прозине, ще вдигне поглед към него. И замъкът ще се раздвижи, листчетата ще започнат да падат, малката пчела ще забръмчи върху цветчето на детелината, принцесата ще погледне принца през мъглата и остатъците от съня, от сто години сънища, и се питам дали за момент няма да си помисли: „Това лице ли мечтаех да видя?“. Тогава обаче аз ще съм край бунището, заспал по-дълбоко от тях когато и да било.

[1]

Красавицата спяща се събуди:
и шишът пак се завъртя,
дърварите разчистиха шубрака,
градинарят закоси тревата.
Горката аз!
Нима една целувка само
ще сложи край на тишината у дома,
на чуруликането в пуцинака?

— Б.пр. [↑](#)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.